

MIȘCAREA SOCIALISTĂ DIN ORAȘUL BÎRLAD ȘI JUDEȚUL TUTOVA DIN ANUL 1918

GHEORGHE CLAPA

Distrugerile provocate de război au dus la dezorganizarea producției și circulației mărfurilor, scăderea producției materiale, inflație și dezechilibru bugetar. Consecințele războiului au avut înrăutățire directă asupra maselor muncitoare, ducând la creșterea costului vieții, salarii mici, condiții de muncă grele, ziua de lucru de 10—12 ore, militarizarea întreprinderilor, înrăutățirea condițiilor de viață ale oamenilor muncii. Toate aceste stări de fapt au adâncit contradicțiile social-economice și accentuat lupta revoluționară a maselor populare.

Orașul Birlad și județul Tutova s-au resimțit din plin ca urmare a dezorganizării economice cauzate de război, la care se adăuga marea aglomerare de populație. Refugiații din ținuturile vremelnice cotropite au fost găzduiți și hrăniți, de asemenea parte din armata română, precum și corpuri ale armatei ruse. Unele întreprinderi au fost evacuate din calea trupelor de ocupație împreună cu muncitorii și familiile lor. Au venit atunci în județul Tutova mii de funcționari, intelectuali, studenți. Refugiații cazați în barăci, în bordeie, în locuințe improvizate, câte 20—30 într-o casuță sau într-un grajd, amărâți și flămânzi se stingeau cu miile¹. Salariile muncitorilor din fabrici și ateliere scăzuseră sub minimum, între 5 și 10 lei pe zi. Măsurile întreprinse de guvernul de la Iași nu puteau ameliora starea populației. Istoricul C. Kirițescu a relevat cu claritate aceste stări de fapt menționând printre altele: „Ceasuri lungi de așteptare în fața brutăriilor, spre a căpăta o pâine insuficientă și dezagustătoare, carnea raționată și din ce în ce mai rară, scumpetea combustibilului, lipsa totală a rufăriei și a veșmintelor amărau și deznădăjduiau populația și soldătimea. Contrastul vizibil dintre suferința marilor mase și traiul ușor, chiar luxul insolent a unei miimi de privilegiați în legătură strânsă cu serviciile de aprovizionare răzvrătea sufletele celor mulți și rupea sentimentul solidarității sociale, singura condiție a unei eficace rezistențe naționale².”

La sfârșitul anului 1917 și începutul anului 1918 în orașul Birlad și județul Tutova au avut puternice manifestații politice. Muncitorii și

¹ *Dezbaterile Adunării deputaților. Ședința din 10 decembrie 1919, p. 7.*

² C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol. III, București, Editura Casei Școlarelor, ediția a II-a, p. 209.

soldații aveau înscrise pe pancarde lozincile : „Trăiască Internaționala“, „Trăiască libera și republicană Rusie“, „Trăiască armata revoluționară“, „Vrem pace fără anexiuni și fără compensații“³. Totodată în rîndurile maselor din fostul județ Tutova, este răspîndit ziarul „Lupta“ cît și manifeste ale Comitetului de acțiune social-democrat⁴. În lunile ianuarie și februarie 1918, organele Ministerului de Interne au trimis în repetate rînduri, circulări prin care ordonau autorităților orașului Bîrlad și a județului Tutova, să confiște manifestele ilegale distribuite la sate. Dar, în multe comune, eforturile autorităților locale de a descoperi manifestele și pe cei ce le distribuiau au rămas fără rezultat⁵.

Tot în acest timp, decembrie 1917 — ianuarie 1918, au avut loc acțiuni hotărîtoare pentru mărirea salariilor și recunoașterea caracterului permanent al delegaților muncitorilor bîrlădeni. În luna martie 1918, a fost declanșată în Moldova o puternică grevă generală a ceferiștilor, la care au participat și feroviarii din orașul Bîrlad, constituind totodată semnalul unui neînterupt șir de lupte deschise, care avea să cuprindă toate categoriile de muncitori din această parte a țării. În luna aprilie au intrat din nou în grevă ceferiștii bîrlădeni. Pe lângă revendicările economice, care erau predominante în acest timp, se generalizează cererea de demobilizare.

La fel ca și în 1917, muncitorimea bîrlădeană a organizat cu prilejul zilei de 1 Mai 1918 o demonstrație pe străzile orașului. După amiază s-au adunat în Grădina Publică unde s-au discutat probleme de organizare, impunînd autorităților locale aprobarea unor asemenea manifestări.

Se trece treptat la reorganizarea mișcării socialiste și sindicale, secțiunea din Iași a Partidului socialist avînd ca sarcină principală, reorganizarea secțiunilor socialiste și a sindicatelor din orașele Moldovei. Ca urmare a muncii depuse, în ziua de 1 iulie 1918, s-a ținut la Iași primul Congres regional al organizațiilor socialiste și sindicale din Moldova. La Congres au participat 28 delegați, reprezentînd 12 organizații socialiste și sindicale din 10 localități⁶. Congresul de la Iași a adoptat rezoluții și moțiuni în legătură cu organizarea și tactica mișcării muncitorești, cît și atitudinea acesteia față de marile probleme social-economice ale vremii.

Potrivit mandatului încredințat de conferința din 1 iulie 1918, Comitetul regional al mișcării socialiste și sindicale din Moldova și-a axat activitatea în special în direcția refacerii organizațiilor muncitorești, sprijinind înființarea și organizarea secțiunilor sindicatelor și cercurilor de tineret din orașul Bîrlad și județul Tutova⁷. În urma Congresului, activitatea secțiunii Partidului socialist și a sindicatelor din localitate se

3 N. Birdeanu, *Despre participarea marinarilor români la mișcările revoluționare de la sfîrșitul anului 1917 și începutul anului 1918 în porturile dunărene*, în „Studii privind relațiile româno-ruse“, București, 1963, p. 369.

4 Rapoarte privind starea de spirit a maselor populare din fostul județ Tutova, Arhivele M.A.N., Pitești, fond Corpul IV Armată.

5 *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1916—1921*, Editura politică, București, 1966, p. 186.

resimte sub impulsul luptei revendicative a muncitorilor, avînd loc aproape lunar greve generale ale ceferiștilor.

Grevele, demonstrațiile, acțiunile muncitorești din tot cursul anului 1918 au impus o serie de revendicări economice și au făcut primii pași spre cucerirea zilei de lucru de 8 ore. Direcția C.F.R. vrînd să înăbușe mișcarea feroviarilor, a recurs la lock-aut. În dimineața zilei de 3 august 1918, cînd muncitorii atelierului C.F.R. din Bîrlad au venit la lucru, au găsit atelierul închis și au fost amenințați că, dacă nu se retrag din sindicat și dacă nu renunță la revendicările lor, nu vor fi reprimiți la lucru⁸. Muncitorii atelierului C.F.R. Bîrlad, resping condițiile Direcției C.F.R. și declară grevă⁹. La începutul grevei generale a atelierului C.F.R. au apărut pe primul plan, revendicările politice, și anume : apărarea sindicatului înființat de muncitori, cu de la sine putere și recunoașterea lui de către autorități. În același timp muncitorii cereau îndeplinirea vechilor revendicări, atît politice, cît și economice, mărirea salariilor, îmbunătățirea aprovizionării, ziua de lucru de 8 ore, recunoașterea delegațiilor muncitorilor. Împotriva greviștilor au fost trimise trupe.

În conducerea grevei au pătruns elemente legate de partidele burgeze opoziționiste, Partidul muncii, Liga poporului, inclusiv naționaliștii cuziști, aderenți la „Ligă“. Direcția C.F.R. a atras unele elemente carieriste cu influență din conducerea grevei, promițîndu-le diferite avantaje. Acțiunile guvernului cît și cele ale elementelor carieriste și politicianiste din conducerea grevei au determinat o parte a lucrătorilor de la Bîrlad să reia lucrul¹⁰. Guvernul a recunoscut în mod tacit sindicatele prin aceea că s-a angajat să studieze memoriul sindicatelor C.F.R., renunțînd la pretenția formulată atunci cînd a declarat lock-out și anume că muncitorii să se retragă din sindicat. Guvernul a acceptat să se reducă ziua de muncă de la 10 ore la 9 ore, în loc de 8 ore cît ceruseră greviștii dar a „amînat“ satisfacerea celorlalte revendicări ale feroviarilor¹¹.

După modelul acțiunilor revendicative ale muncitorilor, în lunile iulie—august 1918 și alte categorii de funcționari publici și particulari aleg delegații, pornesc acțiuni revendicative și înaintează memorii prin care cer mărirea salariilor, reprimirea în serviciu după demobilizare etc. În lunile iulie—august trimite memorii Parlamentului judecătoria și funcționarii judecătorești, funcționarii publici, învățătorii, personalul sanitar inferior și funcționarii comerciali din orașul Bîrlad și județul Tutova¹².

7 *Ibidem*.

8 „Iașul“ din 5 august 1918 ; „Opinia“ din 8 august 1918.

9 „Social-Democrația“ din 19 și 24 august 1918 ; „Tribuna“ din 24 august 1918 ; Informații culese din scrisoarea informativă trimisă din Iași, Comitetului Executiv al Partidului Social-Democrat privitoare la greva din august a ceferiștilor.

10 Arhiva M.A.N., Pitești, fondul Corpului IV Armată, dosar nr. 2655, fila 401 ; „Social-Democrația“ din 27 aprilie 1919.

11 „Tribuna“ din 26 august 1918 ; „Socialismul“ 20 iunie 1919.

12 Arhivele Statului București, fond Ministerul de Interne, dosar nr. 25, 32, 27 1918.

Paralel cu grevele și întrunirile muncitorilor, cu mișcarea muncitorească, au loc lupte ale țărănimii pentru pământ din întreaga Moldova și în special în fostul județ Tutova, unde țărani au intrat cu forța pe pământurile moșierești împărțindu-le¹³. În anii 1917—1918, în numeroase sate din fostul județ Tutova țărani au atacat conacurile boierești alungind jandarmii și trupele de pază¹⁴. Numeroși țărani fraternizau cu ostașii cerînd pământ și pace. Astfel, ostașii din Regimentul 37 infanterie au împărțit țărănilor pământ și arme¹⁵. Chiar și circularea Marelui Cartier General vorbește despre „dezordinile la care s-a dat unii soldați din armata noastră“. Așa numitele „dezordini“ la care se referea Marele Cartier General constau în atacarea conacelor moșierești¹⁶.

În zilele de 10 și 11 noiembrie 1918 a avut loc la Iași al II-lea congres regional al mișcării socialiste și sindicale din Moldova la care au participat 25 delegați reprezentînd 20 de organizații din 10 orașe printre care și Birlad. Congresul a reînnoit mandatul dat comitetului regional și a adoptat moțiuni și rezoluții aproape identice cu cele ale congresului din 1 iulie 1918¹⁷. Membrii conducerii regionale din Moldova a Partidului socialist au încercat, în a doua jumătate a anului 1918, să exprime puncte de vedere proprii față de problemele mari ale mișcării muncitorești. Social-Democrația arată că „...lozinca noastră acum, ca și înaintea dezastrului e aceeași: ...Desființarea regimului burghezo-capitalist. Pace între popoare, pe care numai Internaționala muncitorească o poate pentru veșnicie înfăptui“¹⁸. Una dintre declarațiile lansate în luna octombrie 1918 înfățișa partidul clasei muncitoare ca fiind „singurul partid democrat și național“ care „admite lupta de clasă“ și urmărește desființarea exploatării și înlocuirea ei prin socializarea mijloacelor de producție. „Partidul social-democrat luptă pentru completa refacerere a societății burghezo-capitaliste și înlocuirea ei prin societatea comunistă“¹⁹ se arăta în declarație. Abia la 4 noiembrie 1918, poziția Comitetului regional din Moldova a fost sintetizată într-un manifest programatic, intitulat *Cuvîntul nostru*²⁰. Dar și de astă dată manifestul programatic nu exprima o atitudine clară înaintată privind problemele de tactică și strategie. Ca delegați ai secțiunii socialiste și a sindicatelor din orașul Birlad și județul Tutova au participat I. Iacomi și I. Hizic.

Reîntors de la Iași, unde a participat ca delegat al sindicatului C.F.R. Birlad, I. Hizic a contribuit activ la lupta ceferiștilor pentru revendicări

13 V. Neculce, L. Coptil, *Aspecte ale mișcării muncitorești din Moldova în anii avîntului revoluționar (1917—1921)*, în *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza“ din Iași* (Seria nouă), Secțiunea a III-a (Științe Sociale), tom. V, 1959, p. 6.

14 Arhiva M.A.N., Pitești, fond. Corpul IV Armată, dosar nr. 4985, p. 70, 106, 122, 124.

15 *Ibidem*, dosar nr. 497/1918.

16 *Ibidem*.

17 „Social-Democrația“, anul I, nr. 26 din 18 noiembrie 1918.

18 *Ibidem*, nr. 5 din 24 iunie 1918.

19 *Ibidem*, nr. 23 din 28 octombrie 1918.

20 *Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921*, Editura politică, București, 1966, p. 107-109.

economice. Astfel, la 19 noiembrie 1918 muncitorii ceferiști din Bîrlad, alcătuiesc un memoriu care se referă la perioada grea a retragerii în Moldova, relativ la condițiile precare de viață și muncă²¹.

Spre sfârșitul anului 1918, Comitetul regional din Moldova cerea tot mai insistent convocarea unui congres general care să reunească reprezentanți ai proletariatului din întreaga țară, cu scopul de a completa organele conducătoare centrale și să dea partidului, ca de altfel întregii mișcări muncitorești documente programatice unice.

Localitățile din sudul și estul Carpaților, printre care și orașul Bîrlad, au constituit în perioada premergătoare Unirii de la 1 decembrie 1918, teren de activitate cultural-politică pentru intelectualii transilvăneni, unde au găsit condiții favorabile de luptă națională. Astfel, elevii și studenții, învățătorii, profesorii, ziariștii și alte categorii de angajați în țara liberă s-au înrolat într-o puternică mișcare a dezrobirii naționale²².

Populația orașului Bîrlad și a județului Tutova a primit cu un puternic entuziasm vestea unirii tuturor provinciilor românești cu România. Cu acest prilej Liga culturală secția Bîrlad a luat inițiativa omagierii eroilor din localitate și județ, căzuți în război²³. În dimineața zilei de 2 decembrie 1918, după orele 10 a avut loc o puternică manifestație pe strada Regală (astăzi Republicii). Cortegiul s-a îndreptat spre Grădina Publică, cu steagurile societăților și școlilor, în frunte cu o orchestră și coruri, care interpretau cîntece patriotice. Manifestanții în număr de cîteva mii, au parcurs străzile Regală. Epureanu, Dobranici oprindu-se apoi lângă Podul de piatră din centrul orașului, unde a vorbit un reprezentant din partea Comitetului Ligii Culturale, care a arătat însemnăta-tea momentului Unirii, după care cei prezenți s-au prins într-o horă românească²⁴. La ora 15 la Coloseul Manzavinato a avut loc un festival artistic. Aici au luat cuvîntul președintele Ligii Petrescu Tocineanu, institutorul C-Popescu profesor la Școala normală, profesorul Covașe de la Liceul *Codreanu* de origine bucovinean, un reprezentant al Brașovului, Amza, învățătorul V. Stoica. De asemenea, G. Tutoveanu și V. Voiculescu au citit versuri cu conținut patriotic. Astfel și orașul Bîrlad a luat parte la comemorarea marelui act național, Unirea pentru totdeauna a tuturor românilor²⁵.

Spre sfârșitul anului 1918 se intensifică organizarea de grupuri comuniste în orașul Bîrlad desfășurîndu-se o imensă muncă pentru cucerirea majorității membrilor de partea ideilor marxist-leniniste. Influența organizațiilor politice socialiste și a sindicatelor depășea cadrul strict organizat și se întindea tot mai mult la întreaga masă muncitoare. În acest sens menționăm înființarea unui club comercial la Bîrlad, în strada Paloda, deasupra restaurantului; Pavăl Pană, care și-a în-

21 „Tribuna” din 19 noiembrie 1918.

22 *Desăvîrșirea unificării statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie*, Editura Academiei R.S.R., București, 1968, p. 333.

23 „Libertatea”, anul I, nr. 5 din 2 decembrie 1918.

24 „Tribuna Tutovei”, din 8 decembrie 1918.

25 *Ibidem*.

tocmit un statut și un comitet de conducere, fiind influențat de ideologia partidului socialist²⁶.

În orașul Birlad se alegeau delegați, se constituiau comitete de fabrică și consilii muncitorești, organe permanente, proletare menite să reprezinte interesele muncitorimii birlădene în fața autorităților și a patronilor, să ajute la organizarea și conducerea acțiunilor politice.

La 9 decembrie 1918, a fost publicat în ziarul „Socialismul” proiectul de program al Partidului Socialist din România, *Declarația de principii* adoptată de Comitetul Executiv al acestuia, document programatic, care exprima orientarea revoluționară a majorității militanților socialiști. În urma acestui fapt, *Declarația de principii* a fost discutată și aprobată cu majoritate de voturi de secțiunea Partidului Socialist din Birlad.²⁷

În ziua când „Socialismul” publica în paginile sale *Declarația de principii*, muncitorul tipograf Adrian Budișteanu din Birlad în articolul *Meseriașii și „Libertatea”* consemna: „Meseriașii uniți și organizați sint astăzi o putere de care trebuie să se țină seama. Ei pot de aici înainte să-și pretindă cu tărie drepturile lor și să ridice cu mândrie capul în fața celor ce pînă acum i-au umilit. Se înmormîntează un trecut plin de nedreptăți și pe mormîntul lui, nu plîngem, ci ne bucurăm de trezirea la viață politică a clasei ce a fost atît de obijduită pînă acum. Gazeta „Libertatea” primind cu drag pe noii soldați ai luptei pentru democratizarea *vieții noastre publice* își va deschide coloanele sale pentru nevoile meseriașilor și va combate cu toată energia, nedreptățile ce li se fac”²⁸. Un alt articol *Meseriașii cizmari* semnat sub pseudonimul „L” a apărut în cadrul rubricii *eD ale meseriașilor*, tot în ziarul birlădean „Libertatea” care descrie viața mizeră a acestei categorii de muncitori.

Momentul 13 decembrie 1918 ne dă posibilitatea să înțelegem că în perioada de la sfîrșitul războiului și pînă la această dată, se constată o creștere rapidă a avîntului revoluționar. 13 decembrie 1918 reprezintă punctul de maximă încordare și participare pentru acest timp. Represiunea organizată de guvern a stîrnit indignarea muncitorimii din orașul Birlad și fostul județ Tutova. S-a trecut la strîngerea de ajutoare a familiilor celor uciși, colectarea și predarea Comitetului de acțiune din București a unei importante sume de bani.

Pictorul Nicolae Tonitza, birlădean de origine, s-a făcut remarcant în această perioadă prin grafica sa militantă, protestatară, antidinastică. Desenele și caricaturile sale satirice din presa vremii au înfierat represiunile antimuncitorești, ciclul *13 Decembrie 1918* fiind cel mai cunoscut, constituind adevărate rechizitorii la adresa regimului burghez din țara noastră. Nicolae Tonitza a fost toată viața un artist militant atît în pictura sa cît și în publicistică — „Socialismul”, „Facla”, „Cuvîntul li-

„Libertatea” din 11 noiembrie 1919.

„Socialismul” din 5 martie 1919.

„Libertatea” din 9 decembrie 1918.

Arhiva C.C. al P.C.R., fond 28, dosar nr. 95, filele 62-63/1919.

După 13 decembrie 1918, muncitorimea birlădeană a cunoscut o anumită derută, înregistrînd un moment de reflux în cadrul avîntului revoluționar. Însă pentru puțin timp. Semnalul bătăliilor de clasă l-au cunoscut acțiunile de protest ce au avut loc cu prilejul înmormîntării lui I. C. Frimu, decedat în noaptea de 6 spre 7 februarie 1919, în urma bolii contractate în închisoare. Ziarul „Libertatea“ ce apărea în orașul Bîrlad relatea trista veste, că fruntașul socialist I. C. Frimu a murit de tifos exantematic, într-un spital din București. „Vrednicul tîmplar a fost cel mai aprig luptător și cel mai iscusit conducător al meseriașilor. În numărul viitor — se arăta în anunț — vom reveni, mai ales că el are un trecut ce-l leagă de Bîrlad“³⁰. Adunări de protest, organizate de secțiunea partidului socialist au avut loc și la Bîrlad. „Fiu de țaran — relatea gazeta birlădeană în următorul număr — născut în județul Vaslui la 1889, Frimu a învățat meșteșugul și a lucrat tîmplărie în Bîrlad mai mulți ani de zile. Ducîndu-se în capitală, s-a devotat cu trup și suflet organizării muncitorilor. Înezestrat cu o inteligență scilpitoare și cu un minunat bun simț, Frimu și-a însușit cunoștințe întinse, citind mult, în tot timpul liber. El a înființat partidul socialist sub înriurirea d-lor V. G. Morțun, I. Nădejde, G. Diamandi, Iancu Țăranu și alții“³¹.

Ziarul „Socialismul“ în articolul *Protestul secțiunii Partidului socialist din Bîrlad*, menționa, faptul că socialiștii birlădeni au adresat Ministerului de Interne un lung protest prin care încriminau împușcarea muncitorilor la 13 decembrie 1918 cit și arestările care au urmat după aceea. După ce a făcut un scurt istoric al luptei de clasă și a arătat că România Mare a devenit leagănul reacționarismului și autocratismului, protestul secțiunii din Bîrlad se încheia astfel: „Vă înșelați crezînd că dacă prigoniiți și exterminați oamenii, veți distruge mișcarea socialistă. Dispariția oamenilor nu înseamnă dispariția ideii. Socialismul a trecut peste multe piedici și va trece și peste oligarhia română. Domnule Ministru! Înfierăm și considerăm... ca un abuz, ca o călcare a Constituției faptul că încă se mai mențin arestați tovarășii de la 13 decembrie și zilnic se mai arestează alții fără motiv. Cerem imediata eliberare a arestaților din ziua de 13 decembrie“³².

Ecoul evenimentului de la 13 decembrie se menținea treaz în rîndurile muncitorilor din orașul Bîrlad. Astfel, la 28 decembrie 1919, secțiunea Partidului socialist și sindicatele muncitorești din localitate au tipărit și difuzat un afiș intitulat *Tovarășii de muncă. Femei și Cetățeni*, prin care era lansată chemarea de a se participa la o mare întrunire publică în sala Coloseul Majestic, unde pe lîngă vorbitorii din partea secțiunii locale, urmau să ia cuvîntul și delegați din Galați și București. Apelul lansat de socialiștii birlădeni menționa printre altele: „totodată se va înfiera crima de clasă înfăptuită asupra muncitorimii de către oligarhia română, pe străzile capitalei, în ziua de 13 decembrie st. v. 1918 și pentru înlăturarea unui nou 1907, pe care oligarhia vrea să-l dez-

30 „Libertatea“ din 10 februarie 1919.

31 *Ibidem*, din 17 februarie 1919.

32 „Socialismul“, anul IX, nr. 40 din 28 februarie 1919.

lăntuie prin propagandă criminală... Lăsați la o parte prejudecățile meschine și faceți-vă datoria. Înscriseți-vă cu toții în Partidul Socialist. Trăiască Socialismul“³³. Muncitorii birlădeni erau îndemnați pentru a citi și răspîndi ziarele și scrierile socialiste, de a participa la ședințele Partidului socialist și sindicatelor muncitorești, secțiunea Bîrlad în fiecare duminică între orele 14-17 în sala clubului socialist din str. Cheniciu nr. 1³⁴.

La începutul anului 1919, în secțiuni începe a se discuta necesitatea de a se adopta o tactică revoluționară de luptă și organizare. Numeroase secțiuni din țară își însușesc principiile cuprinse în *Declarația* din decembrie 1918. După eroicile lupte ale muncitorimii din București din 13 decembrie 1918, curentul de stînga se extinde mult în rîndurile organizațiilor locale ale partidului, care încep să pună problema transformării partidului socialist în partid comunist. Astfel, în primele luni ale anului 1919, secțiunea din Bîrlad a partidului socialist, s-a intitulat *secțiune a partidului socialist-comunist*, adoptînd la 1 martie 1919 o rezoluție prin care membrii săi se declarau „consecvenți ideilor comunismului“. Totodată, ei subliniau că „nu în programele socialiste oportuniste vom găsi principiile de conducere ale politicii proletare“ și proclamau organizația lor „Secțiune a Partidului Comunist“, încheind cu lozincă „Trăiască comunismul revoluționar“³⁵.

În cadrul adunării generale a secțiunii din Bîrlad, ținută la 3 martie 1919, unul dintre vorbitori, condamnînd teroarea antimuncitorească dezlănțuită de burghezie declară cu curaj: „sîntem două clase fundamentale și să nu întindem mîna dușmanului de clasă să se ridice din nou. Programul nostru trebuie să fie conform cerințelor maselor, trebuie să fie programul... partidului comunist“³⁶.

Organizațiile Partidului socialist și sindicatelor muncitorești din orașul Bîrlad și fostul județ Tutova au luat atitudine împotriva noii linii adoptate de conducerea partidului și a cerut revenirea la *Declarația de principii* din decembrie 1918, care adoptase principiul dictaturii proletariatului³⁷. În acest sens este scrisă o carte poștală adresată redacției ziarului „Socialismul“ în numele organizației locale de partid, pentru a publica moțiunea votată la adunarea generală din 21 martie 1919, prin care secțiunea Partidului socialist din Bîrlad își manifestă azeziunea pentru menținerea *Declarației de principii* din 9 decembrie 1918³⁸. În acest context Ion Cucoș, secretarul secțiunii Partidului socialist din Bîrlad trimite o telegramă Comitetului Executiv al Partidului Socialist

33 Afișul a fost realizat în Tipografia Comercială „Iosif Grinberg“ din Bîrlad (Arhivele C.C. al P.C.R., fond 28, U.P. — unitatea de păstrare — dosar 287/1919).

34 *Ibidem*.

35 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 28, U.P., 280/1919.

36 „Socialismul“, anul IX, nr. 44 din 10 martie 1919.

37 „Socialismul“ din 5 și 8 martie 1919.

38 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 28, U.P. 280/1919.

din România, prin care cere precizare în legătură cu data ținerii Congresului³⁹.

În final putem conchide că, cunoașterea pe plan local a unei perioade atât de complexe, care și-a pus adânc amprenta asupra evoluției istoriei în ansamblul ei, este deosebit de importantă. De aceea, considerăm că este necesar să amintim faptul că, alături de muncitorimea din întreaga țară și cea din orașul Bîrlad și fostul județ Tutova și-a adus din plin contribuția la evoluția organizatorică, ideologică și politică a proletariatului român.

LE MOUVEMENT SOCIALISTE DE L'AVILLE BÎRLAD ET LE DÉPARTEMENT TUTOVA EN 1918

R é s u m é

Notre exposé, renferme une période assez restreinte du point de vue historique.

L'ouvrage met en évidence des actions et des faits qui s'incrivent dans le contexte du mouvement ouvrier et relève certaines orientations des organisations locales du parti ou du syndicat de la ville Bîrlad et l'ancien département Tutova, tout comme des actions moins connues de celles-ci.

39 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 28, U.P. 281/1919.